

De **A₁** aanleggen

Met deze titel zou je kunnen denken, dat ik een pleidooi open voor het versneld aanpakken van de aansluiting A1 op A30 bij Barneveld. Als voormalig civiel ingenieur volg ik met bijzonder veel interesse alle berichtgeving over het verbeteren van dit knooppunt. Na meerdere verkeersongevallen, en zeker na het ernstige ongeluk dat onze oudste dochter er meemaakte, kan ik vurig de urgentie bepleiten van een veiliger oplossing. Maar nee, met bovenstaand opschrift wil ik een nieuw woord introduceren dat ik bedacht voor een overbekend verhaal.

Erst even over dat nieuwe woord

Dat heeft een speelse aanleiding. Daarvoor weid ik even uit over een vraag die me het afgelopen jaar meerdere keren gesteld is. "Jos, wat bracht jullie ertoe om op latere leeftijd te verhuizen naar een plaats waar je helemaal niemand kent?" Een vraag die ik mezelf ook geregeld stelde en stel. Voor het werk hoefden we niet weg. Bovendien is het bekend dat als je op leeftijd bent, met de kinderen al jaren het huis uit, dat het dan lastiger wordt om op een nieuwe plek er tussen te komen. Lid worden van een kerk in april 2020 was qua timing bepaald niet gunstig. De coronamaatregelen maakten de afgelopen anderhalf jaar dat we nog nooit in levende lijve anderen rond een kerkdienst konden leren kennen. Ook alle kleinschalige groepsactiviteiten waren in de ban gedaan. Klaagzang dus? Nee hoor, allesbehalve. Ik vond een alternatief en dacht: wat gaat er gebeuren als ik individueel op mannen afstap en ze benader voor een persoonlijke ontmoeting? Nou, dat 1-op-1-contact leggen, dát werkt! Daar is veel over te vertellen, maar ik beperk het hier tot een van boeiendste ervaringen die ik opdeed, namelijk die met Henk.

Net als met andere onbekenden die ik voor het eerst ontmoet was het ook tussen ons van beide kanten even aftasten naar mogelijke raakvlakken. Eigenlijk direct kwamen we op wat gezamenlijke interesses. Zoals dezelfde hobby: (auto)biografieën lezen. Vol enthousiasme begon Henk over het leven van een Nederlandse consul, dat bij hem een onvergetelijke indruk had achter gelaten.

"De beste biografie die ik ooit gelezen heb!" Ik had van Jan Zwartendijk nog nooit gehoord en tot mijn verrassing gaf Henk me ongevraagd het boek te leen. Bij het afscheid kwam hij opnieuw met iets onverwachts. Zo nu en dan speelt hij een potje Scrabble met een vriend en wat aarzelend polste hij: "Heb je zin eens een keer mee te doen?" Grappig! Zo'n soort vraag is me in decennia niet gesteld, dus: "Ja, dat lijkt me wel wat." Hij zegde toe het te organiseren en begon nog even over spelregels die zijn vriend en hij hebben, zoals: "Een Y mag je niet als IJ inzetten." Ik dacht: 'Oh, dat ben ik anders gewend, maar ach, daar komen we t.z.t. wel uit.'

Na ons gesprek fantaseerde ik over een thematisch spelletje Scrabble rond begrippen als: inburgeren / je nog vreemd voelen / nieuwe relaties aangaan enz. Hoe zou zo'n potje eruit kunnen zien? Dat hangt natuurlijk af van de letters die ieder trekt, maar een mooie opening lijkt me: WELKOM (met 19 punten). Als een ander dan VER- en -EN kan aanleggen krijgt dat een fraai vervolg (én 39 punten). Tegelijk kwam ik al fantaserend toch uit bij dat punt van spelregels. Want FOBI- leggen vóór de E van ERGO levert een prima woord. Stel dat een ander zijn X kwijt kan door daar weer voor XENO- te leggen, dat is helemaal een voltreffer. Maar wat gaat er gebeuren als ik daarna aan de beurt ben en dan de letter A- aanleg? Geheid discussie! Ongetwijfeld komt dan het woordenboek op tafel. Zeker, acceptabel is dat aan het Grieks ontleende XENOFOBIE. Dat betekent: "vrees voor, afkeer jegens alles wat vreemd is". Maar AXENOFOBIE? Nee, dat kent de dikke Van Dale niet. Of mag het toch? Immers Van Dale stelt dat het voorvoegsel A- wordt "gebezigd om begrippen te vormen die het tegendeel uitdrukken van het tweede lid". Exact! Dáár gaat het mij precies om. Want AXENOFOBIE = NIET bang zijn voor het onbekende. In plaats van schrikken voor alles wat vreemd is, moeten we juist leren oog te krijgen voor wat we niet kennen. Erop af gaan en juist niet ervoor weglopen. Dát is de clou van een bijna 2000 jaar oud verhaal.

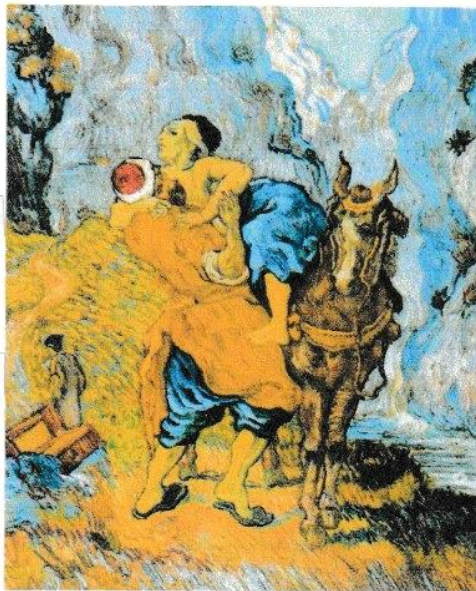

Dan nu dat klassieke verhaal

Over de belangrijkste biograaf uit de wereldgeschiedenis is eigenlijk betrekkelijk weinig bekend. Ik heb het natuurlijk over Lucas. Eerder schreef ik over zijn unieke bijdrage als auteur, dat laat ik hier rusten. Nu gaat het me om dit fragment uit het 10e hoofdstuk van zijn eerste biografie. Bij geen enkele andere schrijver kom je dit oorspronkelijke verhaal tegen, wél ontstond in de loop van de tijd een stortvloed aan interpretaties. Ik heb inmiddels tientallen versies doorgenomen. Van Maarten Luther en van Martin Luther King. Van Karl Barth tot Willem Barnard. Een allegorische en een existentialistische uitleg. Jezus roept nogal wat op! Maar meer nog dan door die vele gedachtestromen word ik getroffen door een beeld en een songtekst.

De kijk van Vincent en Keith op de mannen uit de vertelling

Als twintiger dacht Vincent van Gogh in de voetsporen van zijn vader, predikant in Zundert, te moeten treden. Hij zet zich in als evangelist in de Belgische Borinage onder mijnwerkers. Na een verschrikkelijk mijnongeluk geeft Vincent alle comfort op: hij betreft een hutje zonder meubelen, slaapt op de vloer, geeft zijn geld en kleding weg en scheurt zijn linnengoed in stukken om de gewonden te verzorgen. Maar die lotsverbondenheid wordt hem door de zendingsorganisatie niet in dank afgenomen. Dit is te radicaal in hun ogen: hij wordt uit zijn ambt gezet. Solidair? Met mate s.v.p.! Zijn vader overweegt zijn zoon op te laten nemen in een instelling voor geestelijk gestoorden. Na dit echec slaat Vincent een andere richting in. Hij begint als schilder. Twaalf jaar later maakt hij in het Franse St-Rémy deze afbeelding. Met pijlen wijs ik

op de priester en de Leviet die we op de rug zien. Onverstoorbaar vervolgen zij hun weg. Het slachtoffer lijkt suf, zich nauwelijks bewust van wat er gebeurt en leunt zwaar op zijn helper. Die is als buitenlander op onbekend terrein, maar in plaats van extra op zijn hoede te zijn steekt hij zijn handen uit. Dit oponthoud kost tijd, aandacht, energie, geld. En zijn rijdier krijgt opeens een andere berijder. Ja, om hém draait alles.

Ook singer-songwriter Keith Green kiest voor het perspectief van het slachtoffer.

Mij gaat het door merg en been als ik Keith 'On the road to Jericho' hoor zingen. In dat lied probeert het naamloos gebleven slachtoffer zijn terugblik te geven. Dat kost moeite - "Although my memory is cloudy..." - maar hij eindigt met:

*"When I later asked the innkeeper the mans name he did not know,
Just a neighbor on the road to Jericho."*

Inderdaad, ook die naam horen we niet. Maar hij was er ook niet op uit om bij ieder zijn visitekaartje af te geven. In deze situatie ging het hem niet om zichzelf.

Axenofobie? Breng het in praktijk

Niet bang zijn voor het vreemde. Of voor de onbekende. Dat is wat Jezus me leert. Wees stoorbaar. Maak geen omtrekkende beweging, want de hamvraag is niet: "Wie is mijn naaste?" Dat is wél de vraag van het slachtoffer, maar niet van de helper. Voor hem is het een strikvraag die iets onthult van denken vanuit concentrische cirkels met jezelf als middelpunt. En dan een discussie beginnen, op zoek naar een soort technische definitie van waar de grens ligt. Wie is er binnen en kan aandacht krijgen en wie kun je buiten houden. Die denktrant wordt hier volledig op de kop gezet. De kernvraag is: "Voor wie wil ik de naaste worden?" Wil ik stoorbaar zijn? Ik besef het: mijn fantasiewoord doet er in wezen niet toe. Het gaat om Jezus' slotwoord: "Doe dan voortaan net zo."

Het enig noodzakelijke

²⁵ Er kwam een wetgeleerde die hem op de proef wilde stellen. Hij vroeg: 'Meester, wat moet ik doen om deel te krijgen aan het eeuwige leven?'

²⁶ Jezus antwoordde: 'Wat staat er in de wet geschreven? Wat leest u daar?' ²⁷ De wetgeleerde antwoordde: 'Heb de Heer, uw God, lief met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw kracht en met heel uw verstand, en uw naaste als uzelf.'

²⁸ 'U hebt juist geantwoord,' zei Jezus tegen hem. 'Doe dat en u zult leven.' ²⁹ Maar de wetgeleerde wilde zich rechtvaardigen en vroeg aan Jezus: 'Wie is mijn naaste?' ³⁰ Toen vertelde Jezus hem het volgende: 'Er was eens iemand die van Jeruzalem naar Jericho reisde en onderweg werd overvallen door rovers, die hem zijn kleren uittrokken, hem mishandelden en hem daarna halfdood achterlieten.' ³¹ Toevallig kwam er een priester langs, maar toen hij het slachtoffer zag liggen, liep hij met een boog om hem heen. ³² Er kwam ook een Leviet langs, maar bij het zien van het slachtoffer liep ook hij met een boog om hem heen.

³³ Een Samaritaan echter, die op reis was, kreeg medelijden toen hij hem zag liggen. ³⁴ Hij ging naar de gewonde man toe, goot olie en wijn over zijn wonden en verbond ze. Hij zette hem op zijn eigen rijdier en bracht hem naar een logement, waar hij voor hem zorgde. ³⁵ De volgende morgen gaf hij twee denarie aan de eigenaar en zei: "Zorg voor hem, en als u meer kosten moet maken, zal ik u die op mijn terugreis vergoeden."

³⁶ Wie van deze drie is volgens u de naaste geworden van het slachtoffer van de rovers?' ³⁷ De wetgeleerde zei: 'De man die medelijden met hem heeft getoond.' Toen zei Jezus tegen hem: 'Doet u dan voortaan net zo.'